

Sygn. akt I NSK 83/18

POSTANOWIENIE

Dnia 10 kwietnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Księżak

w sprawie z powództwa A. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą we W.

przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

o stwierdzenie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów i nałożenie kary pieniężnej

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 10 kwietnia 2019 r.

na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 5 maja 2017 r., sygn. akt VI ACa [...],

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów na rzecz A. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą we W. kwotę 360 zł (trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 5 maja 2017 r. Sąd Apelacyjny w [...] zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w W. – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w całości, nadając mu następującą treść:

„1. uchyla decyzję Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 27 grudnia 2011 r., RPZ [...];

2. zasądza od Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów na

rzecz A. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą we W. kwotę 1.377 zł tytułem zwrotu kosztów procesu;

3. stwierdza, że zaskarżona decyzja nie została wydana bez podstawy prawnej ani z rażącym naruszeniem prawa.”.

Sąd Apelacyjny zasądził także od Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów na rzecz A. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą we W. kwotę 1.270 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny oparł swoje rozstrzygnięcie na założeniu, że pozwany nie wykazał bezprawności praktyki stosowanej przez powoda. Wskazał, że klauzule uznane w zaskarżonej decyzji za tożsame ze stosowanymi przez powoda nie zostały wpisane do rejestru prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w wyniku postępowania prowadzonego przeciwko A. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą we W. – sam fakt zaś tożsamości stosowanych przez powoda klauzul z klauzulami wpisanymi do rejestru nie przesądzał zaś, w ocenie Sądu Apelacyjnego, o ich bezprawności.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wniósł pozwany – zaskarżając go w całości. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pozwany wskazał, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, sprowadzające się do konieczności udzielania odpowiedzi na pytanie, czy art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (w brzmieniu obowiązującym do dnia 16 kwietnia 2016 r.) stanowi samodzielną i wystarczającą podstawę stwierdzenia bezprawności opisanego w tym przepisie zachowania przedsiębiorcy, czy też wykazanie bezprawności takiego zachowania wymaga wskazania innego przepisu stanowiącego źródło bezprawności.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powód wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, zaś w przypadku przyjęcia skargi do rozpoznania – o oddalenie skargi. Ponadto powód wniósł o zasądzenie od pozwanego na jego rzecz kosztów postępowania przed Sądem Najwyższym, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego przed Sądem Najwyższym według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zasługuje na przyjęcie do rozpoznania.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne. Zagadnienie jest istotne, jeżeli jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla ukierunkowania praktyki sądowej i rozstrzygnięcia sprawy, w której zagadnienie powstało, wywołuje poważne wątpliwości, a zarazem nie było dotychczas rozstrzygnięte w judykaturze albo dotychczasowe orzecznictwo wymaga zmiany (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 2017 r., III SK 13/17; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 listopada 2017 r., I CSK 216/17).

Sąd Najwyższy wskazuje, że zgodnie z uchylonym z dniem 17 kwietnia 2016 r. przepisem art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (zob. ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. z 2015 r., poz. 1634) praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów było godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy, w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c.

Zdaniem pozwanego istnieją uzasadnione wątpliwości co do tego, czy przepis ten może zostać uznany za samodzielną i wystarczającą postawę stwierdzenia bezprawności opisanego w nim zachowania, czy też wykazanie bezprawności takiego zachowania wymaga wskazania innego przepisu stanowiącego źródło bezprawności.

Sąd Najwyższy wypowiedział się już jednak w kwestii wykładni art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów – w uchwale siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015 r., sygn. akt III CZP 17/15. Podobnie, zagadnienie to było przedmiotem rozważań Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej – w wyroku z dnia 21 grudnia 2016 r. w sprawie C-119/15, Biuro Podróży „Partner” przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Już w samej wspomnianej uchwale Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015 r. znalazło się stwierdzenie, że „ograniczenie działania prawomocności wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone wyłącznie do pozwanego przedsiębiorcy oznacza,

że niekorzystne skutki tego wyroku kierowane są jedynie do tego podmiotu, który miał zapewnione prawo do wysłuchania w postępowaniu”.

Pogląd ten został rozwinięty w uzasadnieniu wyroku z dnia 7 marca 2017 r., sygn. akt III SK 1/15, w którym Sąd Najwyższy, po dokonaniu obszernej analizy dotychczasowego orzecznictwa w tym przedmiocie, wyjaśnił, że wpis postanowienia do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone działa na niekorzyść wyłącznie przedsiębiorcy pozwanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone. Wpis taki nie działa na niekorzyść innych przedsiębiorców, nawet gdy stosują identycznie sformułowane postanowienia we wzorcach umów dotyczących tych samych stosunków prawnych. To z kolei oznacza, że stosowanie przez innego przedsiębiorcę postanowienia identycznego (tożsamego) z postanowieniem wpisanym do rejestru w sprawie przeciwko innemu przedsiębiorcy nie jest zachowaniem bezprawnym w tym sensie, że nie narusza art. 479⁴³ k.p.c. Zakres zastosowania zakazu, o którym mowa w art. 24 ust. 1 w zw. z art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, zależy zatem od podmiotowego i przedmiotowego zakresu zakazu wykorzystywania postanowień wzorca umowy uznanych za niedozwolone w ramach abstrakcyjnej kontroli postanowień wzorców (art. 479⁴² w zw. z art. 479⁴³ k.p.c.).

Również w postanowieniu z dnia 7 marca 2017 r., sygn. akt III SK 13/15, Sąd Najwyższy przyjął, że stosowanie przez innego przedsiębiorcę postanowienia wpisanego do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c., nie jest zachowaniem bezprawnym w rozumieniu art. 479⁴³ k.p.c. w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów – i w konsekwencji nie jest praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Sąd Najwyższy podkreśla, że koncepcja rozszerzonych skutków wpisu postanowienia wzorca do rejestru postanowień niedozwolonych – a więc obejmujących także przedsiębiorców, którzy nie brali udziału w postępowaniu o uznanie postanowienia tego wzorca za niedozwolone – nie jest sprzeczna z prawem unijnym. Jednak wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie C-119/15 nie oznacza, że prawo unijne nakazuje przyjęcie szerokiego

skutku wpisu postanowienia do rejestru. Kwestia ta została pozostawiona prawodawcy krajowemu. Dokonując interpretacji uregulowań krajowych Sąd Najwyższy przyjął stanowisko wyrażone w uchwale siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015 r., sygn. akt III CZP 17/15, opowiadając się za koncepcją jednokierunkowej prawomocności rozszerzonej, nieobejmującej wszystkich przedsiębiorców stosujących postanowienie tej samej treści normatywnej co pozwany w sprawie, w której wydano wyrok uznający dane postanowienie za niedozwolone.

Zagadnienie prawne, sformułowane przez pozwanego jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, zostało już zatem przez Sąd Najwyższy rozstrzygnięte. Sąd Najwyższy w niniejszym składzie nie dostrzega przy tym okoliczności przemawiających za odstępieniem od linii orzeczniczej wytyczonej wyrokiem z dnia 7 marca 2017 r., sygn. akt III SK 1/15, i postanowieniem z dnia 7 marca 2017 r., sygn. akt III SK 13/15.

Według Sądu Najwyższego, nie ma przy tym innych przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej pozwanego do rozpoznania, w szczególności nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c., orzekł jak w punkcie pierwszym postanowienia.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono w oparciu o art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. oraz § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 14 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1800 ze zm.).